

Sombere tijden in de Himalaya

DOOR ERIK HUISMAN

Het is mode. Je boek beginnen met een motto of een gedicht, liefst van een illustere figuur. Saskia Kunst doet er in haar boek 'Hongerige geesten' ook aan mee: 'Vergankelijkheid is als de groeiende schaduw/van een berg in de ondergaande zon/Het is om het even hoe hard je ervan wegloopt/de duisternis zal je altijd inhalen - Milarepa'.

Dat begint dus al lekker opwekkend, en dat blijft zo in het eigenlijke relaas van Kunst. Wolken, grijs, mist, dorrend gras, een gammele brug en onwillige paarden: het zijn kenmerkende woorden bij de aanvang van haar verhaal over een tocht naar het Himalaya-dorp sTongde. Het is een in de Zanskar-vallei (India) gelegen plaatsje waar men straatarm en in onze ogen behoorlijk primitief is. Kunst zoekt het dorp op uit belangstelling, want ze is cultureel antropoloog.

Die somberte is echter slechts een opmaat. De eigenlijke tocht, hun eerste kennismaking met de Zanskar-vallei, wordt een bar avontuur. Ze moeten bij gebrek aan een fatsoenlijke weg te voet naar de vallei trekken; een tocht van dagen, en dat zijn Kunst en haar vriend Koen niet gewend. Binnen een paar uur raken ze door de combinatie van (erg vroeg in het seizoen vallende) sneeuw en hun lage tempo hun begeleiders kwijt en daarmee al hun bagage. Er volgen een koude nacht en nog meer lichamelijke ontberingen alvorens ze kunnen genieten van de gastvrijheid van de Himalaya-bewoners.

Vervolgens raken ze bekoord door Zanskar en besluiten ze in de winter terug te keren. De vijfhonderd bewoners van sTongde zitten dan vrijwel geïsoleerd en zijn daardoor volledig op elkaar aangewezen. Ook dat is geen vrolijk verhaal. De tocht erheen, over een 'weg' op de bevroren rivier, is lang, gevaarlijk, koud en afmattend. Tegelijk vindt Kunst het mooi en puur; een heuse ontdekkingstocht, omdat ze met bijna niets maaltijden moeten bereiden en slaapplekken voor de nacht moe-

ten inrichten. De hoeveelheid bagage die ze kunnen meedragen, is immers zeer beperkt.

Kunst beschrijft de omstandigheden, gebruiken, ceremonies, probleempjes, voorwerpen en gekke voorvallen nuchter en met duidelijke interesse. Ze schroomt niet haar gedachten en gevoelens in het verhaal te verweven. Ze hanteert eenvoudige bewoordingen en componeert daarmee vlot lezend proza, doorspekt met dialogen. Die toon past perfect bij het harde, eenvoudige leven waarvan ze deelgenoot wordt. Ze vindt de ongerepte wereld waarin ze is terechtgekomen soms ontroerend mooi, maar ook 'een harde, dorre onherbergzaamheid'. 'Dit is geen natuur waarmee je je verbonden kunt voelen'.

Boterthee

De eenvoud spreekt haar duidelijk aan: als de traditionele boterthee onderweg door de omstandigheden wordt gedegradeerd tot 'een soort zoute thee met klonterige poedermelk en een brokje boter', vindt ze dat 'niet iets om over te zeuren'. Anderzijds grijpt het primitieve en de geringe ambitie van de dorpsbewoners om vooruit te komen haar soms naar de keel. Er is een school en er is van overheidswege een leraar aangesteld, alleen is die niet komen opdagen. De mensen halen er hun schouders over op. Als ze zelf les gaat geven, blijkt het nauwelijks mogelijk om duidelijk te maken dat kennis en geletterdheid belangrijk zijn. Ze komt er geleidelijk achter dat door onder meer tegengestelde belangen, gebrek aan controle, corruptie en het willen ontlopen van verantwoordelijkheid veel initiatieven mislukken of bij voorbaat worden gesmoord. 'Niet voor het laatst voel ik me verlamd door de gapende kloof tussen mijn verwachting en de banale werkelijkheid', schrijft ze ergens.

Geen vrolijk boek dus, maar wel een levensecht beeld van een andere wereld.

■ **SASKIA KUNST:** 'Hongerige geesten'. Uitgever: Wereldbibliotheek. Prijs: f 29,90.